

Súd: Najvyšší súd
Spisová značka: 8Cdo/51/2024
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8122206075
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 07. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ivan Rumana
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:8122206075.1

Uznesenie

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne C. G., narodenej XX. C. XXXX, T. Č.. XXX, zastúpenej JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom, Svidník, Sovietskych hrdinov 163/66, proti žalovanému Všeobecná úverová banka, a. s., Bratislava, Mlynské Nivy 1, IČO: 31 320 155, zastúpenému Remedium Legal, s.r.o., Bratislava, Prievozska 2, IČO: 53 255 7399, o určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 11Csp/101/2022, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 25. októbra 2023 sp. zn. 2CoCsp/9/2023, takto

rozhodol:

Dovolacie konanie, v časti určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky týkajúcej sa spracovania osobných údajov žalobkyne, z a s t a v u j e .

V časti určenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky týkajúcej sa zmluvnej pokuty (časť Ostatné zmluvné podmienky a dojednania, bod 8. Následky nesplácania spotrebiteľského úveru a zmluvná pokuta, bod. 8.1 Zmluvy o spotrebiteľskom úvere č. 7069804783 zo dňa 11.06.2017) rozsudok Krajského súdu v Prešove z 25. októbra 2023 sp. zn. 2CoCsp/9/2023 z r u š u j e a v e c v r a c i a Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Prešov (ďalej „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 11Csp/101/2022-128 z 2. decembra 2022 vo výrokoch I., II. rozhodol tak, že určil za neprijateľnú:

I. zmluvnú podmienku uvedenú v Zmluve o spotrebiteľskom úvere č. 7069804783, zo dňa 11.06.2017, v časti Vyhlásenie klienta v znení: „Klient berie na vedomie, že CFH ako prevádzkovateľ na základe dobrovoľného súhlasu dotknutej osoby:

b) Osobné údaje Klienta uvedené v Zmluve poskytuje svojej ovládajúcej osobe VÚB, ako aj osobám zo skupiny s úzkymi väzbami k VÚB v zmysle zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách, vrátane spoločnosti Intesa Sanpaolo Taliansko, za účelom interného výkazníctva, zvýšenia kvality služieb, marketingové účely, účely vyhodnotenia rizikového profilu Klienta, vymáhania prípadných záväzkov Klienta po splatnosti. Platnosť súhlasu je 10 rokov od doručenia návrhu na uzatvorenie Zmluvy, pričom Klient berie na vedomie, že súhlas je oprávnený odvolať najskôr po jednom roku od zániku predmetného záväzkového vzťahu alebo udelenia súhlasu, pre prípad, že sa Zmluva neuzatvorí, a to písomným oznámením doručeným na adresu Spoločnosti.“

II. zmluvnú podmienku uvedenú v Zmluve o spotrebiteľskom úvere, č. 7069804783, zo dňa 11.06.2017, v časti Ostatné zmluvné podmienky a dojednania, bod 8. Následky nesplácania spotrebiteľského úveru a zmluvná pokuta, bod. 8.1, v znení:

„Zmluvná pokuta: V prípade omeškania s úhradou jednotlivých Splátok je Klient povinný uhradiť Spoločnosti Zmluvnú pokutu vo výške stanovenej nariadením vlády č. 87/1995 Z. z. z dlžnej

čiasťky za každý aj začatý deň omeškania. Výška zmluvnej pokuty sa rovná priemernej hodnote ročnej percentuálnej miery nákladov naposledy zverejnenej podľa osobitného predpisu pred vznikom omeškania navýšenej o 10 percentuálnych bodov ročne, pričom nesmie prevýšiť trojnásobok úrokov z omeškania podľa uvedeného nariadenia vlády.“

Žalobkyni priznal voči žalovanému nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100% (výrok III.).

1.1. Po právnej stránke aplikoval § 3 ods. 3 a ods. 5 prvej vety zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa (ďalej len „Zákon o ochrane spotrebiteľa“), § 52 ods. 1, ods. 2, ods. 3 a ods. 4, § 53 ods. 1, ods. 2, ods. 3, ods. 4, ods. 5, § 53a ods. 1, § 54 ods. 1, § 544 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 298 ods. 1 a ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „Civilný sporový poriadok“), § 3a ods. 1, ods. 2 a ods. 3 nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z. z. ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka (ďalej len „Nariadenie vlády SR“) a ustálil na základe vykonaného dokazovania a mal za preukázané, že dňa 11.06.2017 uzavreli právny predchodca žalovaného, obchodná spoločnosť Consumer Finance Holding a. s. ako veriteľ a žalobkyňa ako dlžníčka zmluvu o spotrebiteľskom úvere pod č. 7069804783. Predmetnou zmluvou bol žalobkyni poskytnutý spotrebiteľský úver vo výške 629,10 eura na kúpu konkrétneho tovaru. Podľa tvrdenia žalobkyne v žalobe žalovanému zaplatila z uvedenej zmluvy 855,56 eura, pričom toto jej skutkové tvrdenie žalovaný nespochybnil. Zároveň mal súd prvej inštancie za nesporné, že zmluva uzatvorená medzi právnym predchodcom žalovaného a žalobkyňou je spotrebiteľskou zmluvou v zmysle § 5 Občianskeho zákonníka. V prvom rade sa súd prvej inštancie zaoberal otázkou procesnej prípustnosti žaloby o určenie neprijateľnej zmluvnej podmienky a to aj v prípade ukončenia zmluvy. V tejto súvislosti súd prvej inštancie s poukazom ustálenú na rozhodovaciaj prax súdov dospel k záveru, že aj v prípade ukončenia zmluvy je žaloba o určenie neprijateľných zmluvných podmienok procesne prípustná aj v individuálnom spotrebiteľskom spore. Taktiež poukázal na účel a cieľ žaloby o určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok, ktorý nepochybne spočíva v tom, že má pôsobiť ako odstrašujúci prostriedok voči dodávateľom so zámerom predchádzať nečestným zmluvným podmienkam. Následne súd prvej inštancie podrobil prieskumu žalované zmluvné podmienky v zmysle § 53 Občianskeho zákonníka, pričom dospel k záveru, že všetky tieto zmluvné podmienky neboli individuálne dojednané, keďže boli súčasťou predtlačenej formulára zmluvy zo strany žalovaného, ktorých obsah v tejto časti žalobkyňa nemohla žiadnym spôsobom ovplyvniť. Ďalej sa súd prvej inštancie zaoberal tým, či žalované zmluvné podmienky predstavujú vyvážený vzťah medzi zmluvnými stranami a teda či nespôsobujú hrubú nerovnováhu v ich právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa. V tomto kontexte zdôraznil, že dôležité je objektívne posúdenie zmluvnej podmienky vo vzťahu k spotrebiteľovi, a teda rozhodujúce je to, či je objektívne spôsobilá vyvolať stav hrubej nerovnováhy bez ohľadu na pôsobenie klauzuly v skutkových okolnostiach prípadu.

1.2. Zmluvnú podmienku týkajúcu sa zmluvnej pokuty a aj pri tejto zmluvnej podmienke dospel k záveru o jej neprijateľnosti. S poukazom na § 3a ods. 1 až ods.3 nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z. z. uviedol, že všetky sankcie, a teda aj zmluvná pokuta aj úroky z omeškania nesmú spolu prevýšiť limit uvedený v § 3a ods. 1 tohto nariadenia. V prejednávanej príhode len výška zmluvnej pokuty bola stanovená ako spomínaný limit a nezohľadňovala výšku úrokov z omeškania ako ďalšej sankcie, na ktorý má žalovaný nárok podľa § 517 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka. Zároveň súd prvej inštancie poukázal aj na problematiku formulácie zmluvnej pokuty v predmetnej zmluve v bode 8.1 a 8.3 keďže z nich nevyplýva, že zmluvná pokuta by mohla byť uplatňovaná len do výšky istiny úveru, tak ako to vyplýva z § 3a ods. 3 nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z. z. Z takejto formulácie spomínaných bodov vyplýva možnosť uplatnenia zmluvnej pokuty aj úrokov z omeškania, a to aj v tom prípade, ak zmluvná pokuta dosiahne istinu úveru. Navyše dohodu o výške zmluvnej pokuty považoval súd za neurčitú, keďže spotrebiteľ, by musel zisťovať pred každým omeškaním aká bola priemerná hodnota RPMN príslušného úveru za predchádzajúci štvrtrok v čase jeho omeškania. Zároveň uviedol, že dohodnutá zmluvná pokuta bola v predmetnom prípade neprimerane vysoká, keďže v čase uzavretia zmluvy bola priemerná hodnota RPMN 10,94 %, čiže po pripočítaní 10 % zmluvná pokuta predstavovala až 20,94 % ročne. O trovách konania rozhodol súd prvej inštancie podľa § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Prešove rozsudkom z 25. októbra 2023 sp. zn. 2CoCsp/9/2023 rozsudok potvrdil a priznal žalobkyni náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

2.1. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností prijal správny právny záver. Zdôraznil, že za neprijateľné zmluvné podmienky je potrebné považovať také zmluvné dojednania, ktoré spôsobujú hrubú nerovnováhu v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa. Jedná sa o podmienky, ktoré sú nečestné, neslušné a hrubo poškodzujúce spotrebiteľa. Od dodávateľa, ktorý je v spotrebiteľských vzťahoch v značne silnejšom postavení ako spotrebiteľ sa vyžaduje, aby v spotrebiteľských zmluvách pristupoval k tvorbe zmluvných podmienok v súlade s dobrými mravmi.

2.2. Odvolací súd následne uviedol, že z § 53 a nasl. Občianskeho zákonníka možno dospieť k záveru, že spotrebiteľ v dobrej viere uzatvára zmluvu s dodávateľom, ktorý vzhľadom na jeho podnikanie koná oproti spotrebiteľovi profesionálne znalosťou ponúkaného tovaru, čo spĺňa predpoklady zodpovedného prístupu k podnikaniu. Spotrebiteľ z povahy veci v súčasných podmienkach štandardizácie produktov bežnej spotreby, ako aj zmluvných podmienok má iba fiktívnu možnosť ovplyvniť podstatu zmluvných podmienok, ktoré sú mu zo strany dodávateľa predložené. O to ťažšie je nemožnosť zo strany spotrebiteľa porozumieť zmluvným podmienkam predkladaným zo strany dodávateľa, a to častokrát pre ich zložitú právnickú terminológiu, či ich rozsiahlosť. Vzhľadom na zložitosť ich koncipovania, či použitej terminológie nemá spotrebiteľ možnosť ich či už vôbec prečítať, resp. pochopiť ich obsah.

2.3. Tak ako súd prvej inštancie, ani odvolací súd nemal pochybnosti o tom, že predmetný vzťah medzi žalobkyňou a žalovaným je vzťahom spotrebiteľským, pretože uzatvorená Zmluva o spotrebiteľskom úvere je štandardnou formulárovou spotrebiteľskou zmluvou, kde žalovaný vystupoval v postavení dodávateľa, pretože pri uzatváraní spotrebiteľskej zmluvy konal v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti a žalobkyňa je spotrebiteľom, keďže pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekonala v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti. Odvolací súd na tomto mieste ešte zdôraznil, že základnou črtou spotrebiteľských zmlúv je to, že tieto sú pre spotrebiteľa vopred pripravené a nie je vytvorený priestor na dojednávanie obsahu zmluvy alebo jej zmeny, pričom aj predmetná zmluva túto charakteristiku spĺňa.

2.4. Vo vzťahu k odvolacej námietke podľa § 389 ods. 1 CSP, že súd prvej inštancie porušil jeho právo na spravodlivý súdny proces, a to tým, že odignoroval písomné dôkazy, ktoré mali preukázať, že žalobkyňa individuálne určila rozsah spracovávanie osobných údajov prostredníctvom podpísania listiny „Udelenie súhlasu v zmysle zákona o ochrane osobných údajov“ zo dňa 11.06.2017 odvolací súd uviedol, že v danom prípade predformulované vyhlásenie klienta je súhlasom, ktorý je daný pre široký okruh neurčitých subjektov, ktoré budú v zmysle tohto udelenia oprávnené spracovávať jeho osobné údaje, pričom takto udelený súhlas, ako to vyplýva z neprijateľnej zmluvnej podmienky trvá 10 rokov. Odvolací súd sa v tomto prípade zhoduje s konštatovaním súdu prvej inštancie, ktorý dospel k záveru, že v danom prípade sa skutočne jedná o neprijateľnú zmluvnú podmienku, keďže klient tento súhlas môže odvolať, ale najskôr až po roku od splnenia záväzku, pričom sa vyžaduje aktívne konanie spotrebiteľa vo forme písomného oznámenia. Ukladanie takýchto povinností, ako uviedol súd prvej inštancie nemá oporu v žiadnom zákonnom ustanovení. Vo vzťahu k žalovaným uvádzanej listine považuje odvolací súd za potrebné uviesť, že aj táto bola žalobkyňi predkladaná v znení, ktoré nemohla individuálne dojednať.

2.5. Odvolací súd dodal, že obdobná zmluvná podmienka bola posúdená ako neprijateľná aj rozhodnutím SOI č. P/0331/07/11 z 25.11.2011 a tiež Komisiou na posudzovanie podmienok v spotrebiteľských zmluvách pri Ministerstve spravodlivosti SR pod č. 36101/2017/21 z 24.1.2017. Neprijateľnosť obdobnej zmluvnej podmienky vyslovil aj Krajský súd v Prešove v rozsudku 11Co/33/2017 zo dňa 12.9.2017. Záverom konštatoval, že v predmetnom prípade je nepochybné, že sporné zmluvné ustanovenie je predformulované, a teda žalobkyňa nemala možnosť jeho text ovplyvniť. V danom prípade tak predmetná zmluvná podmienka predstavuje vzhľadom na vyššie uvedené dôvody značný nepomer medzi právami a povinnosťami zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa.

2.6. K námietkam nesprávneho skutkového zistenia odvolací súd konštatuje, že v konaní pred súdom prvej inštancie bolo v dostatočnom rozsahu vykonané dokazovanie nevyhnutné pre rozhodnutie v predmetnej sporovej veci. Následne zdôraznil, že dokazovanie je procesný postup, ktorý je založený na vykonávaní jednotlivých dôkazných prostriedkov súdom a ich následnom zhodnotení. Význam dokazovania možno vzhliadať najmä v získavaní dôležitých poznatkov, na základe ktorých súd ustanoví skutkový stav v prejednávanej veci, a z ktorého potom vychádza, a na ktorý následne

aplikuje konkrétnu právnu normu. Tiež zdôraznil, aj to, že súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom strany sporu a procesný postoj strany sporu zásadne nemôže bez ďalšieho dokazovania implikovať povinnosť súdu akceptovať návrhy, procesné úkony a obsah opravných prostriedkov a rozhodovať podľa nich. Súdny sú povinné na všetky uvedené procesné úkony primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným poriadkom, a to aj pri rešpektovaní druhu civilného procesu, v ktorom strana sporu uplatňuje svoj nárok alebo sa bráni proti jeho uplatneniu, prípadne štádia civilného procesu. Z obsahu spisu mal odvolací súd za preukázané, že nedošlo k naplneniu tejto odvolacej námietky.

2.7. Odvolací súd k námietke nesprávneho právneho posúdenia veci súdom prvej inštancie uviedol, že táto odvolacia námietka splnená nebola. Dôvodil, že zmluvná pokuta je formulovaná v bode 8.1 zmluvy v spojení s formuláciou v bode 8.3 Zmluvy, ktorý ustanovuje, že ak výška zmluvnej pokuty dosiahne výšku poskytnutých peňažných prostriedkov, je klient povinný uhradiť spoločnosti v prípade omeškania úrok z omeškania. Odvolací súd sa stotožnil s konštatovaním súdu prvej inštancie, že takto formulovaná zmluvná podmienka spôsobuje jej neprijateľnosť, a teda vedie k hrubej nevyváženosti vzťahu účastníkov v neprospech spotrebiteľa. Z takto uvedenej formulácie zmluvnej pokuty v ustanovení zmluvy nie je evidentné, či platí len do výšky pokiaľ nedosiahne výšku istiny úveru. V súvislosti s objektívnym posúdením zmluvnej podmienky je rozhodujúce, či je objektívne spôsobilá vyvolať stav hrubej nerovnováhy bez ohľadu na pôsobenie tohto ustanovenia v skutkových okolnostiach. Odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie má za to, že takto formulované ustanovenie vo vzťahu k uplatňovaniu zmluvnej pokuty je spôsobilé privodiť značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa. Navyše, priemerná hodnota RPMN v čase uzavretia zmluvy o spotrebiteľskom úvere dosahovala výšku 10,94, čiže po pripočítaní 10 % predstavovala zmluvná pokuta viac ako dvojnásobok, čo vzhľadom na limit uvedený v nariadení vlády SR č. 87/1995 Z. z. možno považovať, ako obchádzanie zákona, ako správne uviedol súd prvej inštancie. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP v spojení s § 396 ods. 1 CSP.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný (ďalej len „dovolateľ“), prípustnosť ktorého vyvodil v zmysle § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. V súvislosti s § 421 ods. 1 písm. b) CSP argumentoval, že doposiaľ nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená právna otázka „či aktívne konanie spotrebiteľa, ktoré musí vynaložiť za účelom zrušenia povinnosti dojednanej k určitej zmluvnej podmienke, je dôvodom, aby bola takáto zmluvná podmienka označená za neprijateľnú.“ Tvrdil, že ustanovenie, v zmysle ktorého mohla žalobkyňa svoj súhlas so spracovaním osobných údajov odvolať po uplynutí jedného roka, je v Zmluve vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. Konštatoval, že žalobkyňa sa mohla po uplynutí nevyhnutnej doby odvolať a tak o pôsobení tejto zmluvnej podmienky nad nevyhnutnú dobu jedného roka individuálne rozhodnúť. Taktiež uviedol, že spracovanie osobných údajov si zmluvné strany nad rámec tohto ustanovenia dojednali individuálne, preto podľa jeho názoru samotná zmluvná podmienka nespĺňa základný predpoklad značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach zmluvných strán. Zdôraznil, že za neprijateľné zmluvné podmienky možno označiť len ustanovenia, ktoré spôsobujú skutočne značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán, a aj to len za predpokladu, že sa netýkajú hlavného predmetu plnenia, alebo nie sú vyjadrené určito jasne a zrozumiteľne, alebo neboli individuálne dojednané. V súvislosti s rozsahom spracovania osobných údajov formuloval dovolateľ ďalšiu právnu otázku: „či je možné označiť ustanovenia zmluvy za neprijateľné v prípade, ak predmet jeho úpravy (v tomto prípade spracovanie osobných údajov) dojednali zmluvné strany osobitne, individuálne, nad rámec znenia štandardného zmluvného formuláru, resp. či aj v prípade takéhoto osobitného dojednania dochádza k značnej nerovnováhe v právach a povinnostiach zmluvných strán.“ Dovolateľ uviedol, že obsah, resp. znenie ustanovenia zmluvy bol vopred pripravený žalovaným, čo však nie je v zmluvných vzťahoch výnimočným javom. Zdôraznil, že žalobkyňa svojím podpisom a faktickým konaním (zaškrtnutím) potvrdila, že obsahu Zmluvy, resp. dodatku Zmluvy porozumela a prejavila vôľu byť jej ustanoveniami viazaná. Predmetné ustanovenie dodatku neobsahuje žiadne zložité, resp. zavádzajúce právne formulácie. Poukázal na rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach, sp. zn. 6Co/291/2019, Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 10Co/55/2020, rozhodnutie Súdneho Dvora EÚ vo veci C-472/11. Následne dovolateľ vytýkal, že súd nemá právomoc posudzovať, či udelenie súhlasu dotknutej osoby s vytknutým obsahom predstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku, nakoľko perfektnosť súhlasu dotknutej osoby so spracovaním osobných údajov je oprávnený riešiť výlučne Úrad na ochranu osobných údajov. Konštatoval, že všeobecnému súdu takáto právomoc neprináleží. Odvolanie súhlasu so spracovaním osobných údajov vždy bude vyžadovať aktívne konanie dotknutej osoby, bez ohľadu jej

spotrebiteľského statusu. Súhlas so spracovaním osobných údajov podľa názoru dovolateľa nevyžadujú povinnosti vymienené konajúcimi súdmi. V tejto súvislosti namietal porušenia § 420 písm. b) CSP.

3.1. V súvislosti s druhou neprijateľnou podmienkou (zmluvnou pokutou) dovolateľ poukázal na odôvodnenie súdu prvej inštancie, podľa ktorého:

„S poukazom na ustanovenie § 3a nariadenia vlády číslo 87/1995 Z. z. v spotrebiteľských zmluvách teda všetky sankcie, to znamená tak zmluvná pokuta ako aj úroky z omeškania, nesmú spolu prevýšiť limit uvedený v § 3a ods. 1. V tomto prípade však výška len zmluvnej pokuty bola stanovená ako spomínaný limit, respektíve jedna jeho kumulatívna časť, keďže zmluvná pokuta bola dohodnutá vo výške priemernej hodnoty RPMN navýšenej o 10 % ročne a teda nezohľadňovala výšku úrokov z omeškania ako ďalšej sankcie, na ktorý žalovaný má zákonný nárok podľa § 517 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka.

V bode 8. 3 zmluvy sa síce uvádza, že ak zmluvná pokuta dosiahne výšku istiny úveru je klient povinný uhradiť spoločnosti úrok z omeškania, avšak z formulácie bodov 8. 1 a 8. 3 nevyplýva, že by zmluvná pokuta mohla byť uplatňovaná len do výšky istiny úveru ako to vyplýva z § 3a ods. 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., keďže nie je možné vychádzať z toho, že veriteľ by si v takom prípade (teda, ak by zmluvná pokuta dosiahla istinu úveru) zmluvnú pokutu už neuplatňoval z dôvodu, že by to bolo v rozpore s citovanou právnou úpravou. Posudzovanie neprijateľnej zmluvnej podmienky totiž závisí od formulácie konkrétnej zmluvnej podmienky, či by teoreticky, a teda objektívne mohla viesť k situácii spôsobujúcej jej neprijateľnosť, teda vedúcej k hrubej nevyváženosti vzťahu účastníkov zmluvy v neprospech spotrebiteľa. V danom prípade z formulácie bodu 8. 1 aj v kontexte s bodom 8. 3 vyplýva možnosť uplatnenia zmluvnej pokuty aj úrokov z omeškania a to aj v prípade, ak zmluvná pokuta dosiahne istinu úveru, keďže ustanovenie o zmluvnej pokute nie je formulované tak, že platí len do doby pokiaľ zmluvná pokuta nedosiahne istinu úveru. Navyše formuláciu dohody o výške zmluvnej pokuty súd považuje za problematickú vzhľadom na jej neurčitosť, keďže spotrebiteľ, aby sa dopracoval k výške zmluvnej pokuty musel by zisťovať pred každým omeškaním aká bola priemerná hodnota RPMN príslušného úveru za predchádzajúci štvrtrok v čase jeho omeškania, pričom táto výška priemernej hodnoty RPMN sa mení každý štvrtrok a dostať sa k daným informáciám aj pre priemerného spotrebiteľa je náročné. Navyše už v čase uzavretia predmetnej zmluvy o spotrebiteľskom úvere bola priemerná hodnota RPMN 10,94 %, takže po pripočítaní 10 %, zmluvná pokuta predstavovala až 20,94 % ročne a vzhľadom na limit trojnásobku úrokov z omeškania činila 15 % ročne, čo možno vnímať aj ako obchádzanie zákona, keďže sankčné úroky sú podstatne nižšie ako dohodnutá zmluvná pokuta, aj keď je nepochybné, že nie je vylúčené uplatnenie oboch týchto sankčných inštitútov popri sebe, ale rozhodujúce je to, aby boli v primeranej výške. V danom prípade súd mal za to, že dohodnutá zmluvná pokuta bola neprimerane vysoká a preto naplnila atribúty neprijateľnej zmluvnej podmienky. Súd dodáva, že zmluvná podmienka bola už vyhlásená za neprijateľnú aj rozsudkom Okresného súdu Skalica 9Csp 85/2020 zo dňa 12.07.2021, ktorý bol potvrdený rozsudkom Krajského súdu v Trnave 20CoCsp 51/2021 zo dňa 02.03.2022.

Odvolací súd k tomuto uviedol nasledovné:

„ zmluvná pokuta je formulovaná v bode 8. 1 zmluvy v spojení s formuláciou v bode 8. 3 zmluvy, ktorý ustanovuje, že ak výška zmluvnej pokuty dosiahne výšku poskytnutých peňažných prostriedkov, je klient povinný uhradiť spoločnosti v prípade omeškania úrok z omeškania. Odvolací súd sa stotožňuje s konštatovaním súdu prvej inštancie, že takto formulovaná zmluvná podmienka spôsobuje jej neprijateľnosť, a teda vedie k hrubej nevyváženosti vzťahu účastníkov v neprospech spotrebiteľa. Z takto uvedenej formulácie zmluvnej pokuty v ustanovení zmluvy nie je evidentné, či platí len do výšky pokiaľ nedosiahne výšku istiny úveru. V súvislosti s objektívnym posúdením zmluvnej podmienky je rozhodujúce, či je objektívne spôsobilá vyvolať stav hrubej nerovnováhy bez ohľadu na pôsobenie tohto ustanovenia v skutkových okolnostiach. Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie má zato, že takto formulované ustanovenie vo vzťahu k uplatňovaniu zmluvnej pokuty je spôsobilé privodiť značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach v neprospech spotrebiteľa. Navyše priemerná hodnota RPMN v čase uzatvorenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere, dosahovala výšku 10,94 %, čiže po pripočítaní 10 %, predstavovala zmluvná pokuta viac ako dvojnásobok, čo vzhľadom na limit uvedený v nariadení vlády číslo 87/1995 Z. z. možno považovať, ako obchádzanie zákona, ako správne uviedol súd prvej inštancie “.

V súvislosti s ustanovením zmluvy bod 8. 1, ktoré sa nachádza na strane 4 zmluvy žalovaný namietal, že tak súd prvej inštancie, ako aj odvolací súd vec nesprávne právne posúdili, keď neaplikovali ustanovenia nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., resp. znenie ustanovenia nariadenia označili za sporné so zákonom. Podľa článku 1 ods. 2 Smernice rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné, zákonné alebo regulačné ustanovenia (kogentné ustanovenia) a ustanovenia alebo zásady medzinárodných dohovorov, ktorých sú členské štáty alebo Únia zmluvnou stranou, nepodliehajú ustanoveniam smernice o nekalých podmienkach. Zmluva na strane 4 v bode 8. 1 uvádza iba základný výpočet zmluvnej pokuty, pričom vo vzťahu k zmluvnej pokute vyslovene odkazuje na platnú právnu úpravu, ktorou je nariadenie vlády číslo 87/1995 Z. z., ktoré vykonáva aj ustanovenie § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka nasledovne:

„8. 1 v prípade omeškania s úhradou jednotlivých splátok je klient povinný uhradiť spoločnosti zmluvnú pokutu vo výške stanovenej nariadením vlády číslo 87/1995 Z. z. z dlžnej čiastky za každý aj začatý deň omeškania. Výška zmluvnej pokuty sa rovná priemernej hodnote ročnej percentuálnej miery nákladov naposledy zverejnenej podľa osobitného predpisu pred vznikom omeškania navýšenej o 10 percentuálnych bodov ročne, pričom nesmie prevýšiť trojnásobok úrokov z omeškania a podľa uvedeného nariadenia vlády “.

Žalobkyni mohla byť v prípade omeškania uložená zmluvná pokuta vo výške najviac trojnásobku úrokov z omeškania (limit stanovený v článku 8. 1 zmluvy odzrkadľujúci ustanovenie § 3a ods. 1 nariadenia). Zároveň mohla byť ukladaná najviac do výšky poskytnutých peňažných prostriedkov, čo je vyjadrením limitu ustanoveného v prvej vete ustanovenia § 3a ods. 3 nariadenia, na ktoré zmluva odkazuje. Žalovaný v zmysle bodu 8.3 zmluvy zúžil svoje oprávnenie vyplývajúce z ustanovenia § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka v prospech spotrebiteľa tak, že úrok z omeškania bude ukladaný až po tom, čo zmluvná pokuta dosiahne výšku poskytnutých peňažných prostriedkov. Uvedené vyplýva z jednoduchého gramatického výkladu ustanovenia bodu 8. 3 zmluvy, v zmysle ktorého bude klient povinný uhradiť úrok z omeškania, „ak zmluvná pokuta dosiahne výšku poskytnutých peňažných prostriedkov (istiny úveru), je klient povinný uhradiť spoločnosti v prípade omeškania s úhradou jednotlivých splátok úrok z omeškania“. Úrok z omeškania je teda až následnou sankciou v súlade s druhou vetou ustanovenia § 3a ods. 3 nariadenia, a to vo výške stanovenej ustanovením § 3 nariadenia, teda vo výške o 5 percentuálnych bodov vyššia ako základná úroková sadzba Európskej centrálnej banky platná k prvému dňu omeškania s plnením peňažného dlhu. Tento úrok z omeškania môže byť v zmysle ustanovenia bodu 8. 3 zmluvy ukladaný až po tom, čo zmluvná pokuta dosiahne výšku poskytnutých peňažných prostriedkov (t. j. limit stanovený v prvej vete ustanovenia § 3a ods. 3 nariadenia). Žalovaný v prejednávanej príhode tak plne rešpektoval ustanovenia nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., ktoré upravuje podmienky ukladania sankcií spotrebiteľských sporov preto ustanovenie bodu 8. 1 zmluvy, nemôže byť označené za neprijateľnú zmluvnú podmienku. Totožnú zmluvnú podmienku aj s jej vzťahom k úroku z omeškania, posudzoval odbor ochrany finančných spotrebiteľov Národnej banky Slovenska, a to na základe podnetu Okresného súdu Humenné, ktorý tak konal v nadväznosti na pokyn Krajského súdu v Prešove v konaní sp. zn. 1CoCsp 25/2022, kde Krajský súd v Prešove uviedol: „v tejto súvislosti je predovšetkým žiaduce zistenie, či dohodnutá výška zmluvnej pokuty spolu s úrokom z omeškania presahuje maximálnu hodnotu stanovenú ustanovením § 3 a ods. 1 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z.. Súd prvej inštancie sa v tejto súvislosti nezaobíde bez odborného vyjadrenia zodpovedného a kompetentného orgánu (Národná banka Slovenska alebo Ministerstvo financií Slovenskej republiky), ktorý by mal tieto sporné okolnosti posúdiť a zaujať k nim odborné stanovisko tak, aby súd mohol posúdiť zákonnosť dohodnutých sankcií, teda zmluvné pokuty a úroky z omeškania “.

Žalovaný v priebehu odvolacieho konania predložil stanovisko odboru ochrany finančných spotrebiteľov Národnej banky Slovenska, ako odborného a kompetentného orgánu pre posúdenie sporných zmluvných ustanovení. Odbor ochrany finančných spotrebiteľov Národnej banky Slovenska uviedol, že táto zmluvná podmienka a zmluvná podmienka o úroku z omeškania (obe v totožnom znení ako v prejednávanej zmluve) sú v súlade s nariadením vlády č. 87/1995 Z. z.. Toto posúdenie nebolo možné predložiť v konaní pred súdom prvej inštancie, nakoľko bolo vystavené až v priebehu odvolacieho konania, a tak bolo osobitne doručené odvolaciemu súdu. Ustanovenie bodu 8. 1 zmluvy spolu s ustanovením 8. 3 zmluvy odrážajú záväzné ustanovenia nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z. a preto nemôžu byť označené za neprijateľnú zmluvnú podmienku. Zároveň má žalovaný za to, že tieto ustanovenia sú vyjadrené v zmluve zrozumiteľne, určito a jasne, a v doterajšom konaní nebolo preukázané, že by spôsobovali značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán.

Odvolačný súd v závere bodu 21. svojho rozhodnutia priamo napadá aj samotné znenie ustanovenia § 3a ods. 1 nariadenia, keď vytrhol časť textu tohto ustanovenia, zmysle, ktorého nesmie prekročiť výšku priemernej hodnoty RPMN o viac ako 10 %, a túto časť označil nepochopiteľne ako obchádzanie zákona. Opomenul pri tom v nariadení ako aj v zmluve stanovený druhý limit, v zmysle ktorého nesmie zmluvná pokuta prekročiť okrem tejto hodnoty ani hodnotu dvojnásobku úroku z omeškania podľa nariadenia. Takýmto konaním, keď odvolací súd označil znenie nariadenia vlády za obchádzanie zákona, konal proti základnému princípu trojdelenia moci. Neaplikovanie, resp. spochybnenie správnosti platnej právnej úpravy, na ktorú pri úprave sankcií zmluva výslovne odkazuje predstavuje nesprávny procesný postup znemožňujúci strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP). Žalovaný zastáva názor, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu je absolútne nepreskúmateľný a zároveň nepredvídateľný, pričom aj právne závery v ňom uvedené nemožno v napadnutej časti považovať za správne. V danom prípade sa odvolací súd dopustil závažného interpretačného a judikatúrneho excesu, keď v prípade zmluvnej pokuty posúdil ustanovenie odrážajúce záväzné zákonné ustanovenie ako neprijateľné. Z týchto dôvodov žalovaný navrhol rozsudok odvolacieho súdu aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť.

4. K dovolaniu sa vyjadrila žalobkyňa, ktorá navrhla dovolanie odmietnuť, resp. zamietnuť.

5. Dovolateľ vzal dovolanie v časti späť, ktorými sa dovoľával nápravy vo vzťahu k zmluvnej podmienke uvedenej v Zmluve o spotrebiteľskom úvere, č. 7069804783, zo dňa 11.06.2017, v časti vyhlásenie klienta, spravujúcej spracovanie osobných údajov žalobkyne.

6. Podľa § 446 CSP, ak dovolateľ vezme dovolanie späť, dovolací súd dovolacie konanie zastaví.

7. So zreteľom na právne účinný dispozitívny úkon žalovaného, ktorým vzal podané dovolanie vo vzťahu k určeniu neprijateľnosti zmluvnej podmienky, týkajúcej sa spracovania osobných údajov žalobkyne späť, dovolacie konanie podľa § 446 CSP v tejto časti zastavil.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 a 2 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

9. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

13. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

14. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

15. Žalovaný vyvodzujúci prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP namietal arbitrárnosť rozhodnutí súdov nižších inštancií, ktoré svojvoľne postupovali priamo proti zmyslu zákona v otázke prípustnosti dohodnutej výšky zmluvnej pokuty v prípade spotrebiteľského úveru.

16. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov.

17. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či 4Cdo/3/2019, 8Cdo/152/2018, bod 26., 5Cdo/57/2019, bod 9., 10.) alebo prekvapivosťou rozhodnutia vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, čím bola účastníkovi odňatá možnosť právne a skutkovo argumentovať vo vzťahu k otázke, ktorá sa s ohľadom na právny názor odvolacieho súdu javila ako významná pre jeho rozhodnutie, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.).

18. Civilné sporové konanie sa musí v každom jednotlivom prípade stať zárukou zákonnosti a slúžiť na jej upevňovanie a rozvíjanie. K základným právam strany sporu, obsiahnutým v práve na spravodlivý proces, patrí i právo na uvedenie dostatočných dôvodov, na ktorých je rozhodnutie založené. V súvislosti s riadnym odôvodnením je potrebné uviesť, že vychádzajúc z konštantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (o. i. veci G. R. proti Š., rozsudok z 21. októbra 1999 týkajúci sa sťažnosti č. 30544/96, R. T. proti Š., rozsudok z 9. decembra 1994, týkajúci sa sťažnosti č. 18390/91, V. D. H. proti H., rozsudok z 19. apríla 1994, týkajúci sa sťažnosti č. 16034/90), judikatúry Ústavného súdu SR (I. ÚS 226/03 z 12. mája 2004, III. ÚS 209/04 z 23. júna 2004, III. ÚS 95/06 z 15. marca 2006, sp. zn. III. ÚS 260/06 z 23. augusta 2006, sp. zn. III. ÚS 36/2010 zo 4. mája 2010, sp. zn. I. ÚS 114/08 z 12. júna 2008), nie je nutné, aby na každú žalobnú námietku bola daná súdom podrobná odpoveď a rozsah povinnosti odôvodniť súdne rozhodnutie sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí byť analyzovaný s ohľadom na okolnosti každého prípadu, ak však súd v odôvodnení nereaguje na zásadnú, relevantnú námietku, súvisiacu s predmetom súdnej ochrany prednesenú (v tomto prípade) žalovanou, je potrebné tento nedostatok považovať za prejav arbitrárnosti (svojvoľnosti).

19. Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo (čl. 2 ods. 2 Základných princípov CSP). K znakom právneho štátu a medzi jeho základné

hodnoty neoddeliteľne patrí princíp právnej istoty, ktorého neopomenuteľným komponentom je nielen predvídateľnosť práva, ale taktiež i legitímna predvídateľnosť postupov orgánov verejnej moci v súlade s právom a zákonom stanovenými požiadavkami. Táto predvídateľnosť postupov orgánov verejnej moci je vyjadrením maxima, na základe ktorého sa možno v demokratickom právnom štáte spoľahnúť na to, že vo svojej dôvere v platné právo nikto, t. j. fyzická či právnická osoba, nebude sklamaná. Len takto predvídateľné správanie naplňa v praxi fungovanie materiálne chápaného demokratického právneho štátu a vylučuje priestor pre prípadnú svojvôľu. Obsah čl. 2 ods. 2 Ústavy SR, v zmysle ktorého štátnu moc možno uplatniť len v prípadoch, medziach a spôsobmi, ktoré stanoví zákon, nemožno totiž chápať ako voľnú úvahu štátnych orgánov, či tak učinia alebo nie, ale naopak ako povinnosť uplatňovať túto moc (zákonom stanoveným spôsobom) tam, kde je to nevyhnutné, pretože podriadenie štátnej moci v oboch týchto smeroch zvrchovanosti zákona tvorí základ právneho štátu.

20. Zásada *iura novit curia* („súd pozná právo“) neznamená len to, že súd pozná právo, ale aj to, že si je zároveň vedomý účinkov, ktoré právo v podobe, v ktorej ho súd aplikuje, vyvoláva vo vzťahu k procesnoprávnemu alebo hmotnoprávnemu postaveniu nositeľa práva na súdnu ochranu svojich práv (napr. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 59/00 z 20. decembra 2001). Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď všeobecný súd urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). Zákonom stanovená možnosť štátneho orgánu rozhodnúť voľnou úvahou nemôže znamenať ničím nelimitovanú a vecne nepreskúmateľnú svojvôľu. Takáto svojvôľa by totiž bola v rozpore s princípom právneho štátu, keďže vo svojich dôsledkoch by znamenala nepredvídateľnosť rozhodovania štátneho orgánu, a teda ústavne neprípustnú mieru právnej neistoty (II. ÚS 117/2011).

21. Podľa §3a ods. 1 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka, ak je predmetom spotrebiteľskej zmluvy poskytnutie peňažných prostriedkov spotrebiteľovi, sankcie za omeškanie spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov nesmú spolu prevýšiť priemernú hodnotu ročnej percentuálnej miery nákladov naposledy zverejnenú podľa osobitného predpisu pred vznikom omeškania o viac ako 10 percentuálnych bodov ročne a súčasne nesmú prevýšiť trojnásobok úrokov z omeškania podľa tohto nariadenia vlády; za rozhodujúcu sa považuje ročná percentuálna miera nákladov pre obdobný typ spotrebiteľského úveru.

21.1. Podľa §3a ods. 2 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., za sankcie podľa odseku 1 sa považujú úroky z omeškania, zmluvné pokuty a akékoľvek iné plnenia za omeškanie spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov.

21.2. Podľa §3a ods. 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., ak sankcie podľa odseku 1 dosiahnu výšku poskytnutých peňažných prostriedkov, následné sankcie za omeškanie spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov nesmú prevýšiť úroky z omeškania podľa tohto nariadenia vlády.

22. V posudzovanom prípade obsah spisu dáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Odvolací súd v odôvodnení len stroho uviedol, že „zmluvná pokuta je formulovaná v bode 8. 1 zmluvy v spojení s formuláciou v bode 8. 3 zmluvy, ktorý ustanovuje, že ak výška zmluvnej pokuty dosiahne výšku poskytnutých peňažných prostriedkov, je klient povinný uhradiť spoločnosti v prípade omeškania úrok z omeškania. Odvolací súd sa stotožňuje s konštatovaním súdu prvej inštancie, že takto formulovaná zmluvná podmienka spôsobuje jej neprijateľnosť, a teda vedie k hrubej nevyváženej vzťahu účastníkov v neprospech spotrebiteľa. Z takto uvedenej formulácie zmluvnej pokuty v ustanovení zmluvy nie je evidentné, či platí len do výšky pokiaľ nedosiahne výšku istiny úveru. V súvislosti s objektívnym posúdením zmluvnej podmienky je rozhodujúce, či je objektívne spôsobilá vyvolať stav hrubej nerovnováhy bez ohľadu na pôsobenie tohto ustanovenia v skutkových okolnostiach. Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie má zato, že takto formulované ustanovenie vo vzťahu k uplatňovaniu zmluvnej pokuty je spôsobilé privodiť značnú nerovnováhu v právach a

povinnostiach v neprospech spotrebiteľa. Navyše priemerná hodnota RPMN v čase uzatvorenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere, dosahovala výšku 10,94%, čiže po pripočítaní 10 %, predstavovala zmluvná pokuta viac ako dvojnásobok, čo vzhľadom na limit uvedený v nariadení vlády číslo 87/1995 Z. z. možno považovať, ako obchádzanie zákona, ako správne uviedol súd prvej inštancie “.

23. Bod 8 zmluvy o spotrebiteľskom úvere (označený ako „následky nesplácania spotrebiteľského úveru a zmluvná pokuta“), znie nasledovne:

bod 8. 1 - zmluvná pokuta: „V prípade omeškania s úhradou jednotlivých splátok je klient povinný uhradiť spoločnosti zmluvnú pokutu vo výške stanovenej nariadením vlády č. 87/1995 Z. z. z dlžnej čiastky za každý aj začatý deň omeškania. Výška zmluvnej pokuty sa rovná priemernej hodnote ročnej percentuálnej miery nákladov naposledy zverejnenej podľa osobitného predpisu pred vznikom omeškania navýšenej o 10 percentuálnych bodov ročne, pričom nesmie prevýšiť trojnásobok úrokov z omeškania podľa uvedeného nariadenia vlády.

bod 8. 3 - úrok z omeškania: „Ak zmluvná pokuta dosiahne výšku poskytnutých peňažných prostriedkov (istiny úveru), je klient povinný uhradiť spoločnosti v prípade omeškania s úhradou jednotlivých splátok úrok z omeškania. Výška úroku z omeškania je o 5 percentuálnych bodov vyššia ako základná úroková sadzba Európskej centrálnej banky platná k prvému dňu omeškania s plnením peňažného dlhu.“

23. 1. Z uvedeného (vo vzájomnej súvislosti bodov 8.1 a 8.3) potom vyplýva, že v prípade ak sa žalobkyňa dostala do omeškania s úhradou jednotlivých splátok, vznikla jej povinnosť zaplatiť žalovanému zmluvnú pokutu z dlžnej čiastky za každý aj začatý deň omeškania, a to vo výške zodpovedajúcej priemernej hodnote ročnej percentuálnej miery nákladov naposledy zverejnenej podľa osobitného predpisu pred vznikom omeškania navýšenej o 10 percentuálnych bodov ročne, avšak súčasne nepresahujúcej trojnásobok úrokov z omeškania podľa uvedeného nariadenia vlády. Ak táto zmluvná pokuta dosiahla výšku poskytnutých peňažných prostriedkov (výšku istiny úveru), v ďalšom vznikla žalobkyni v prípade omeškania s úhradou jednotlivých splátok povinnosť platiť už len úrok z omeškania, vo výške základnej úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky platnej k prvému dňu omeškania s plnením peňažného dlhu, zvýšenej o 5 percentuálnych bodov.

23.2. Ustanovenie § 3a vl. nariadenia č. 87/1995 Z. z. upravuje najvyššiu prípustnú výšku sankcií za omeškanie spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov (a to komplexne ako najvyššie prípustnú výšku všetkých do úvahy prichádzajúcich sankcií spoločne, medzi ktoré radí „úroky z omeškania, zmluvné pokuty a akékoľvek iné plnenia za omeškanie spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov“ - §3a ods. 2) s tým, že výška týchto sankcií v súhrne (spolu) nesmie prevýšiť priemernú hodnotu ročnej percentuálnej miery nákladov naposledy zverejnenú podľa osobitného predpisu pred vznikom omeškania o viac ako 10 percentuálnych bodov ročne a súčasne nesmie prevýšiť trojnásobok úrokov z omeškania podľa nariadenia vlády, a ak tieto sankcie dosiahnu výšku poskytnutých peňažných prostriedkov (istinu úveru), následné sankcie za omeškanie spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov už nesmú prevýšiť úroky z omeškania podľa tohto nariadenia vlády.

23.3. Čl. 8.1 a 8.3 zmluvy o spotrebiteľskom úvere pripúšťajú v prípade omeškania spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov len dve sankcie, a to zmluvnú pokutu (bod 8.1.) - do času, kým táto dosiahne výšku istiny úveru a úrok z omeškania (bod 8.3.) - od času, kedy zmluvná pokuta (ako prioritne jediný sankčný nárok spojený s omeškaním spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver), dosiahla výšku úverovej istiny. Inak povedané, uvedené články spotrebiteľskej zmluvy, v prípade omeškania spotrebiteľa s platením úverových splátok, umožňujú žalovanému domáhať sa zaplata len jedinej sankcie, a to zmluvnej pokuty [ktorej výška dosahuje maximálny prípustný limit pre sankcie uplatňované s omeškaním podľa §3a ods. 1 - teda žalovaný má síce v takomto prípade nárok len na jednu sankciu (zmluvnú pokutu), avšak v maximálnej výške (t. j. pri takomto dojednaní výšky zmluvnej pokuty je zároveň vylúčené uplatňovať prípadný iný, ďalší sankčný nárok, nakoľko tento by spolu s dojednanou zmluvnou pokutou prevýšil najvyššie prípustný limit podľa §3a ods. 1)], a to až do doby kým táto nedosiahne výšku istiny úveru. Až keď zmluvná pokuta dosiahne výšku úverovej istiny, vzniká žalovanému nárok už len na úrok z omeškania vo výške podľa nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z. (z čoho potom takisto súčasne vyplýva, že iný druh sankcie si už uplatňovať nemôže, nakoľko by tým presiahol výšku úrokov z omeškania podľa tohto nariadenia vlády. Inými slovami tiež povedané, žalovanému (v prípade omeškania žalobkyne so splácaním úveru) vzniká len nárok na zmluvnú pokutu, a to len do času, kým jej výška nedosiahne

výšku úverovej istiny (a keďže výška dohodnutej zmluvnej pokuty je určená v maximálne prípustnej miere výšky sankcii - §3a ods. 1, je zároveň zrejmé, že žalovanému do tohto času nárok na prípadnú inú sankciu vzniknúť ani nemôže). Ak zmluvná pokuta dosiahne výšku istiny úveru, žalovanému vzniká už len právo na úrok z omeškania vo výške základnej úrokovej sadzby Európskej centrálnej banky platnej k prvému dňu omeškania s plnením peňažného dlhu, zvýšenej o 5 percentuálnych bodov (z čoho rovnako vyplýva, že iný sankčný nárok (a teda ani zmluvnú pokutu) už uplatňovať nemôže, nakoľko (keďže úrok z omeškania bol takisto určený v maximálne prípustnej výške podľa §3a ods. 3) by uplatňovaním prípadného iného, ďalšieho sankčného nároku túto maximálnu prípustnú výšku sankčných nárokov podľa §3a ods. 3 presiahol. Nemožno sa preto stotožniť s konštatovaním odvolacieho (ani prvoinštančného) súdu, že „ Z uvedenej formulácie zmluvnej pokuty v ustanovení zmluvy nie je evidentné, či platí len do výšky pokiaľ nedosiahne výšku istiny úveru“, keďže táto skutočnosť je zrejماً už len z toho, že ak zmluvná pokuta dosiahne výšku istiny úveru, platí bod 8.3., z ktorého je potom zrejماً, že žalovaný má v ďalšom už len nárok na úrok z omeškania, pričom z formulácie jeho výšky je súčasne zrejماً, že popri tomto úroku z omeškania (dohodnutého v maximálnom limite podľa §3a ods. 3) už požadovanie iného sankčného nároku (teda ani zmluvnej pokuty) možné nie je. Ak by si žalovaný naďalej uplatňoval zmluvnú pokutu aj po tom, čo jej výška dosiahla výšku úverovej istiny a popri tom by si uplatňoval aj úrok z omeškania (dohodnutý v bode 8.3.), konal by nielen v rozpore s bodom 8.3 samotnej zmluvy, ale aj s § 3a ods. 3 nariadenia č. 87/1995 Z. z. (a takýto nárok by mu nebolo možné ani priznať - a to pre priamy rozpor s vládnym nariadením č. 87/1995 Z. z. a to aj bez potreby vyslovenia neprijateľnosti zmluvnej podmienky). Súdov nižších inštancií de facto neprijateľnosť tejto zmluvnej podmienky nevyvodzovali ani tak z toho, že by bola formulovaná v rozpore s uvedeným vládnym nariadením, ale skôr z tohto pohľadu, že nebola formulovaná dostatočne výrazne doplnením slovného spojenia, že „zmluvná pokuta sa uplatňuje len do doby, kým jej výška dosiahne výšku úverovej istiny“. Je síce potom pravdou, že takúto výslovnú konštatáciu zmluva nepoužíva, avšak v kontexte znenia bodov 8.1 a 8.3 zmluvy (najmä so zohľadnením dohodnutej výšky zmluvnej pokuty podľa bodu 8.1, ako aj dohodnutej výšky úroku z omeškania podľa bodu 8.3) musí byť každému zrejماً, že žalovaný je oprávnený si uplatňovať zmluvnú pokutu len do doby, kým jej výška nedosiahne výšku istiny úveru a zároveň, že do tejto doby je zmluvná pokuta jedinou dohodnutou sankciou za omeškanie spotrebiteľa so splácaním úveru. Rovnako je z tohto kontextu zrejماً, že k uplatneniu úroku z omeškania môže žalovaný pristúpiť až potom, čo zmluvná pokuta dosiahla výšku istiny úveru, a že po tomto čase, je zase jedinou sankciou za omeškanie so splácaním úveru už len úrok z omeškania. Dovolací súd preto nesúhlasí s názorom súdov nižších inštancií (resp. ich závery považuje za nedostatočne odôvodnené), že „V danom prípade z formulácie bodu 8. 1 aj v kontexte s bodom 8. 3 vyplýva možnosť uplatnenia zmluvnej pokuty aj úrokov z omeškania a to aj v prípade, ak zmluvná pokuta dosiahne istinu úveru, keďže ustanovenie o zmluvnej pokute nie je formulované tak, že platí len do doby pokiaľ zmluvná pokuta nedosiahne istinu úveru“. Ani samotná skutočnosť, že zmluvná pokuta bola dohodnutá v maximálnej výške sankcií, prípustnej podľa §3a ods. 1, nemôže spôsobiť jej neprijateľnosť, keďže táto je v posudzovanej veci jediným dohodnutým sankčným nárokom podľa §3a ods. 1, na ktorý žalovanému vznikol nárok (do času dosiahnutia výšky istiny úveru) - je potom jedno, či by si žalovaný dohodol viac sankčných nárokov, ktorých výška by bola nižšia, avšak v súhrne by dosahovala limit podľa §3a ods. 1, alebo si dohodol iba jeden takýto sankčný nárok v uvedenom limite.

23.4. Neobstojí ani názor súdov nižších inštancií (resp. tento nie je dostatočne odôvodnený), že „formulácia dohody o výške zmluvnej pokuty je problematická vzhľadom na jej neurčitost', keďže spotrebiteľ, aby sa dopracoval k výške zmluvnej pokuty musel by zisťovať pred každým omeškaním, aká bola priemerná hodnota RPMN príslušného úveru za predchádzajúci štvrťrok v čase jeho omeškania, pričom táto výška priemernej hodnoty RPMN sa mení každý štvrťrok a dostať sa k daným informáciám aj pre priemerného spotrebiteľa je náročné“, nakoľko s takýmto pojmom „pracuje“ aj samotné nariadenie č. 87/1995 Z. z.. Ak potom samotné nariadenie vlády vo svojom ustanovení §3a ods. 1 používa pojem „priemerná hodnota ročnej percentuálnej miery nákladov naposledy zverejnená podľa osobitného predpisu pred vznikom omeškania“, pričom toto ustanovenie bolo prijaté práve za účelom ochrany spotrebiteľov (v nadväznosti na § 53b ods. 1 Občianskeho zákonníka podľa ktorého „ak je predmetom spotrebiteľskej zmluvy poskytnutie peňažných prostriedkov spotrebiteľovi za odplatu, sankcie za omeškanie s plnením záväzku spotrebiteľa spolu nesmú byť vyššie, ako ustanoví vykonávací predpis“), nemožno ho označiť za neurčité. Pri výklade zaujatom súdmi nižších inštancií by potom za neurčité bolo potrebné v tomto smere považovať aj samotné ustanovenie §3a ods. 1 cit. vládného nariadenia.

23.5. Dovolací súd sa nestotožňuje ani s tvrdením súdov o tom, že „nakoľko v čase uzavretia predmetnej zmluvy o spotrebiteľskom úvere bola priemerná hodnota RPMN 10,94 %, takže po pripočítaní 10 %, zmluvná pokuta predstavovala až 20,94 % ročne a vzhľadom na limit trojnásobku úrokov z omeškania činila 15 % ročne, je uvedené možno vnímať aj ako obchádzanie zákona, keďže sankčné úroky sú podstatne nižšie ako dohodnutá zmluvná pokuta, aj keď je nepochybné, že nie je vylúčené uplatnenie oboch týchto sankčných inštitútov popri sebe, ale rozhodujúce je to, aby boli v primeranej výške“. Ustanovenie § 3a ods. 1, 2 nariadenia č. 87/1995 Z. z. umožňuje uplatňovať v prípade omeškania spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov (ak bolo predmetom spotrebiteľskej zmluvy poskytnutie peňažných prostriedkov spotrebiteľovi), sankcie a to tak úroky z omeškania, zmluvné pokuty ako aj akékoľvek iné plnenia za omeškание spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov (§ 3a ods. 2). Je teda zrejmé, že popri sebe bolo možné dohodnúť viaceré takéto sankcie, avšak s tým, že tieto nesmú spolu prevýšiť priemernú hodnotu ročnej percentuálnej miery nákladov naposledy zverejnenú podľa osobitného predpisu pred vznikom omeškania o viac ako 10 percentuálnych bodov ročne a súčasne nesmú prevýšiť trojnásobok úrokov z omeškania podľa tohto nariadenia vlády. Keďže v danom prípade si žalovaný uplatňoval len jednu sankciu (zmluvnú pokutu), ktorá neprevyšovala uvedený limit (prípadné iné sankcie pre omeškание žalobkyne so splácaním úveru dohodnuté neboli a vzhľadom na dohodnutú výšku zmluvnej pokuty dohodnuté byť ani nemohli), bolo irelevantné, že prípadné sankčné úroky z omeškania (ktoré však dohodnuté do doby, kým zmluvná pokuta nedosiahla výšku istiny úveru, neboli) by boli nižšie (inak povedané, žalovaný si mohol so žalobkyňou dohodnúť aj kombináciu sankčných nárokov, pričom je zrejmé, že v takomto prípade by musela byť zmluvná pokuta dohodnutá v nižšej výške, nakoľko by spolu s prípadným iným sankčným nárokom, nemohli prekročiť tento limit). Keďže si strany dohodli len jednu sankciu (a to zmluvnú pokutu), táto mohla byť dohodnutá aj vo výške maximálneho limitu pre takéto sankcie. Z ustanovenia §3a ods. 1 je totiž podstatným len to, aby sankcie pre žalobkyňu (v prípade jej omeškania so splácaním úveru) neprevyšovali „priemernú hodnotu ročnej percentuálnej miery nákladov naposledy zverejnenú podľa osobitného predpisu pred vznikom omeškania o viac ako 10 percentuálnych bodov ročne“ a súčasne neprevyšovali „trojnásobok úrokov z omeškania podľa tohto nariadenia vlády“, a nie to, či bola dohodnutá iba jedna takéto sankcia, alebo kombinácia viacerých sankcií (podstatným bolo, aby žalobkyňa neplatila za svoje omeškание viac ako pripúšťalo vl. nariadenie v §3a ods. 1). Cit. vl. nariadenie nikde neupravuje požiadavku, aby bola zmluvná pokuta dohodnutá v nižšej výške než úroky z omeškania, ale iba to, aby sankcie podľa §3a ods. 2 či už v súhrne alebo jednotlivo, nepresiahli najvyššie prípustný limit (maximálnu výšku) uvedený v §3a ods. 1. Ak v danom prípade potom nebol tento limit prekročený, nemožno hovoriť o neprimeranej výške zmluvnej pokuty (jej maximálna výška bola stanovená práve s ohľadom na to, že iný sankčný nárok pre omeškание žalobkyne so splácaním úveru dohodnutý nebol - a teda ak sa aj jej samotná výška javí vyššia než je bežné, stále bola dohodnutá v limite podľa §3a ods. 1). Následky nesplácania úveru rovnako potom mohli byť dohodnuté aj tak, že by výška zmluvnej pokuty bola síce nižšia, avšak súčasne by bol dohodnutý aj ďalší sankčný nárok, a tieto by spolu dosahovali limit podľa §3a ods. 1). Žalovaný si však so žalobkyňou dohodli len jednu sankciu (zmluvnú pokutu) a jej výšku v limite podľa §3a ods. 1, hoci v najvyššej prípustnej výške.

23.6. V danom prípade tak nejde ani tak o druh sankcie, ani dobu, po ktorú sa uplatňujú, príp. ani o to, z akého základu sa počítajú, ale podstatným je len to, aby súhrnná výška uplatnených sankcií (§3a ods. 2) nepresiahla hodnotu podľa § 3a ods. 1 nariadenia č. 87/1995 Z. z. - a práve možnosť presiahnutia/nepresiahnutia tejto hodnoty je to rozhodujúce pre vyhodnotenie, či išlo alebo nešlo o neprijateľnú zmluvnú podmienku. Nie je teda rozhodujúce, či by mal žalovaný právo (v prípade omeškania žalobkyne so splácaním úveru) na jednu, dve alebo viac sankcií, ani to, z akého základu by sa tieto počítali, podstatným bolo iba to, aby ich súhrnné vyčíslenie (konečná suma určená pre spotrebiteľa na jej zaplatenie titulom omeškania) neprevýšilo hodnotu RPMN o 10% a zároveň neprevýšilo trojnásobok úrokov z omeškania (t. j. trojnásobok základnej úrokovej sadzby ECB zvýšenej o 5 %). Ak takto dohodnutá výška týchto sankcií (určených na zaplatenie) dosiahla hodnotu istiny úveru, žalovanému v ďalšom mohol vzniknúť už len nárok na úrok z omeškania v zákonnej výške. V danej veci si strany v zmluve v súvislosti s omeškáním žalobkyne so splácaním úveru dohodli len jednu z možných sankcií (a to zmluvnú pokutu), ktorej výška neprekračovala limit podľa §3a ods. 1 nariadenia č. 87/1995 Z. z. (bod 8.1.), a zároveň bolo dohodnuté, že potom, čo táto zmluvná pokuta dosiahne výšku poskytnutých peňažných prostriedkov (istinu úveru), následnou sankciou za omeškание žalobkyne so splácaním peňažných prostriedkov, bude už len úrok z omeškania vo výške neprevyšujúcej úroky z omeškania podľa tohto nariadenia vlády (8.3.).

24. Nie je zrejmé, na základe čoho odvolací súd k takýmto záverom dospel. Z bodu 8.3. zmluvy je zrejmá skutočnosť, že žalovaný má nárok na zmluvnú pokutu len do času, kým jej výška nedosiahne výšku úverovej istiny (pričom vzhľadom na výšku zmluvnej pokuty je súčasne zrejmé, že do tohto okamihu, žalovaný nemá okrem zmluvnej pokuty nárok na inú sankciu - keďže v opačnom prípade by bol prekročený limit podľa §3a ods. 1 nariadenia č. 87/1995 Z. z.). Na uvedenom nič nemení ani to, že samotná skutočnosť, že žalovaný má nárok na zmluvnú pokutu len do času, kým jej výška nepresiahne výšku istiny úveru, takto nebola *expressis verbis* v čl. 8.1. výslovne uvedená (možno ju však dovodiť z čl. 8.3 zmluvy). Rovnako nie je zrejmé, aký limit (pri dohodnutej výške zmluvnej pokuty) uvedený v nariadení vlády č. 87/1995 Z. z. mal byť prekročený (a teda mal obchádzať zákon), keďže výška dohodnutej zmluvnej pokuty rešpektovala limit stanovený v § 3a ods. 1 nariadenia č. 87/1995 Z. z. (naviac relevantným nebol ani poukaz odvolacieho súdu na priemernú RPMN v čase uzatvorenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere, nakoľko pre maximálnu výšku limitu uplatnených sankcií bola smerodajná priemerná hodnota RPMN naposledy zverejnená pred vznikom omeškania, a nie v čase uzatvorenia zmluvy, z dôvodu ktorého je potom tento záver aj nepreskúmateľným). Podľa názoru dovolacieho súdu závery odvolacieho súdu okrem toho, že vykazujú znaky arbitrárnosti, pôsobia pomerne zmätočne a vnútorne rozporne.

25. Dovolací súd poznamenáva, že výkladom proti doslovnému jazykovému zneniu zákona a na jeho základe rozhodovaním *contra legem* nevyhnutne dochádza k intenzívnemu zásahu do jedného zo základných princípov právneho štátu, a to princípu právnej istoty. Rozhodovať takto nie je možné nikdy v prípade, pokiaľ sa aplikuje jasný, jednoznačný a zjavne úplný text zákona, resp. právnej normy obsiahnutej v zákone, pričom vzhľadom na všetky okolnosti niet pochyb o úmysle zákonodarcu na takej úprave právnych vzťahov; čo platí práve pre daný prípad. V ustanovení § 3a vládneho nariadenia č. 87/1995 Z. z. bolo zavedené generálne pravidlo, podľa ktorého sankcie za omeškanie spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov (t. j. úroky z omeškania, zmluvné pokuty a akékoľvek iné plnenia za omeškanie spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov) nesmú spolu prevýšiť priemernú hodnotu ročnej percentuálnej miery nákladov naposledy zverejnenú podľa osobitného predpisu pred vznikom omeškania o viac ako 10 percentuálnych bodov ročne a súčasne nesmú prevýšiť trojnásobok úrokov z omeškania podľa tohto nariadenia vlády, a to z dôvodu, že v praxi bolo potrebné reagovať na ekonomickú, sociálnu a celkovú spoločenskú zmenu pomerov v súvislosti s požíčianím peňazí spotrebiteľom. Aby bolo možné flexibilne zohľadniť potrebu zmien pri úprave sankcií za omeškanie s plnením peňažného dlhu a stanovení ich najvyššej prípustnej výšky, ponechalo sa toto určenie vláde Slovenskej republiky, ktorá sankcie (vrátane zmluvnej pokuty) a ich najvyššiu prípustnú výšku ustanovuje vládny nariadením. Možno prisvedčiť argumentácii dovolateľa, že účelom predmetných ustanovení je okrem iného aj ochrana veriteľov, ktorí dodržia zákon, pred nejednotnou rozhodovacou praxou štátnych orgánov. Veriteľ, ktorý svojim konaním rešpektuje právnu úpravu stanovujúcu limit pre sankcie za omeškanie klienta (dlžníka) so splácaním spotrebiteľského úveru, má legitímne očakávanie, že za to nebude zo strany štátnych orgánov sankcionovaný. Pokiaľ súdy v preskúmvanej veci vyhodnotili dohodnutú výšku zmluvnej pokuty za omeškanie so splácaním spotrebiteľského úveru ako neprijateľnú zmluvnú podmienku napriek skutočnosti, že bola dohodnutá v zákonom stanovených mantineloch, vo svojich dôsledkoch nenaplnili ústavnoprávnu požiadavku vyplývajúcu z princípu právnej istoty, a to legitímnu predvídateľnosť postupov súdu a práva.

26. Prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP môže zakladať arbitrárnosť právneho posúdenia, lebo podľa judikatúry ústavného súdu je požiadavka riadneho odôvodnenia rozhodnutia jedným zo základných atribútov spravodlivého procesu. Dodržiavanie povinnosti odôvodniť rozhodnutie má zaručiť transparentnosť a kontrolovateľnosť rozhodovania súdov a vylúčiť ľubovôľu, lebo len vecne správne (zákonu celkom zodpovedajúce) rozhodnutie a náležite, t. j. zákonom vyžadovaným spôsobom odôvodnené rozhodnutie napĺňa ako neoddeliteľná súčasť „stanoveného postupu“, ústavné kritériá vyplývajúce preň z ústavy a dohovoru. Z doterajšej judikatúry najvyššieho súdu vyplýva, že vo výnimočných prípadoch aj arbitrárnosť právneho posúdenia vecí súdmi nižších inštancií môže odôvodňovať prípustnosť dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP (viď rozhodnutia sp. zn. 4Cdo/5/2019, 4Cdo/6/2019, 4Cdo/250/2020).

27. Preto dovolací súd uzatvára, že pokiaľ odvolací súd svoje rozhodnutie založil na konštatovaní neprijateľnosti zmluvnej podmienky (v časti dohodnutej výšky zmluvnej pokuty za omeškanie so splácaním spotrebiteľského úveru), ktorá pritom bola v zákonom stanovenom limite, zvolil v danom prípade neprípustný výklad *contra legem*.

28. Tým, že súdy nižších inštancií zvolili (svojvoľný) výklad príslušných právnych noriem v rozpore s ich účelom a zmyslom, porušili právo dovolateľa na súdnu ochranu a spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Z tohto dôvodu je dovolanie žalovaného procesne prípustné podľa § 420 písm. f/ CSP a dôvodne namieta ním uvádzanú procesnú vadu zmätočnosti, pretože týmto nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu bolo znemožnené realizovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

29. Ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti znemožňujúcej strane realizáciu jej procesných oprávnení, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší bez toho, aby sa zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (2Cdo/5/2018, 3Cdo/146/2018, 4Cdo/69/2021, 8Cdo/70/2017). Dovolací súd preto ani v tomto prípade neposudzoval dovolanie z hľadiska opodstatnenosti argumentácie v spojitosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP (pri ktorom žalovaný vo vzťahu k neprijateľnosti zmluvnej podmienky - zmluvnej pokuty, navyiac žiadnu dovoláciu otázku ani neformuloval).

30. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že náprava zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP).

31. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom odvolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

32. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.